

1 Veljavni pravni viri

1.1 Nacionalni predpisi

Zavezujoči viri belgijskega notranjega prava so zakonodaja, splošna pravna načela in običajno pravo. Zakonodajo nujno uradno razglasi organ, splošna pravna načela imajo pravno moč, ker je družba prepričana o njihovi pravni vrednosti, običajno pravo pa sestavljajo nezapisani običaji in splošno sprejete prakse.

V Belgiji sodišča niso dolžna upoštevati precedensa: sodna praksa je namreč tako kot doktrina samo eden od upoštevni nezavezujočih pravnih virov. Sodne odločbe veljajo samo med strankami, ne zavezujejo pa drugih sodnikov, ki odločajo v podobnih zadevah. Razen ustavnega sodišča (*Cour constitutionnelle/Grondwettelijk Hof*) ne more nobeno sodišče drugih sodišč obvezati k upoštevanju določene sodne prakse. Niti sodba kasacijskega sodišča (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*) ne določa zavezujočih smernic za sodišče, ki mu prvonavedeno sodišče zadevo vrne v ponovno odločanje. Šele ko kasacijsko sodišče sodbo izda drugič v isti zadevi, postane vsebina te sodbe zavezujoča za sodišče, ki mora dokončno odločiti o zadevi.

1.2 Večstranske mednarodne konvencije

Zvezna javna služba za zunanje zadeve vodi podatkovno zbirko, ki predstavlja pregled dvostranskih in večstranskih konvencij od leta 1987:

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

Besedilo številnih konvencij, veljavnih v Belgiji, je objavljeno v belgijskem uradnem listu (*Moniteur belge/Belgisch Staatsblad*), ki je od leta 1997 na voljo v elektronski obliki:

<http://justice.belgium.be>

Poleg tega je mogoče na isti spletni strani tudi pod povezavo „*Législation consolidée*“/ „*Geconsolideerde Wetgeving*“ najti besedila številnih konvencij, vključno tistih iz obdobja pred letom 1987 (2 800 besedil na dan 1. avgusta 2004).

Belgija je načeloma suverena država, ki ima vrhovno oblast nad svojimi pravnimi subjekti. Vendar jo glede na vse večjo internacionalizacijo družbe vse bolj zavezujejo predpisi nadnacionalnih in mednarodnih organizacij ter institucij. Belgijskem pravu dajejo pečat zlasti Evropska unija (EU), Združeni narodi (OZN), Organizacija Severnoatlantske pogodbe (NATO) in Svet Evrope, ki razglašajo pogodbe in uredbe (ki se uporabljajo neposredno ali ne) ter predpisujejo direktive in načine pravnega usklajevanja, s katerimi države članice teh organizacij obvežejo k prilagoditvi njihovih notranjih pravnih sistemov.

Splošno znani konvenciji glede človekovih pravic, ki se uporabljata neposredno, sta Evropska konvencija o človekovih pravicah in Evropska socialna listina, ki ju je razglasil Svet Evrope. Ustrezni besedili na ravni Združenih narodov sta Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah ter Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah.

Evropska unija (EU) kot nadnacionalna organizacija pomembno vpliva na svoje države članice, med katerimi je tudi Belgija. Glavni pravni instrumenti EU so uredbe, ki se uporabljajo neposredno, in direktive, ki jih morajo države članice same prenesti v svoj pravni red.

Pri razvoju vseh vrst pravnih vej, kot so mednarodno zasebno pravo, mednarodno kazensko pravo ter mednarodno trgovinsko in gospodarsko pravo, sodelujejo številne institucije in organizacije. Če navedemo samo nekatere: Združeni narodi, UNCITRAL, Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu, UNIDROIT, Svet Evrope, Evropska unija in Evropska skupnost, Mednarodna komisija za osebna stanja, IMO (Mednarodna pomorska organizacija), IATA (zračni prevoz), BENELUX itd.

1.3 Glavne dvostranske konvencije

Tako zvezni organi kot organi zveznih enot Belgije imajo možnost vsak v okviru svojih stvarnih pristojnosti sklepati dvostranske konvencije z drugimi državami ali regijami sveta. Največ takih konvencij se sklene s sosednjimi državami ali z državami, s katerimi ima Belgija tesne ali pomembne gospodarske odnose.

2 Izvajanje kolizijskih pravil

Zakon z dne 16. julija 2004 o zakoniku o mednarodnem zasebnem pravu ((*Code de droit international privé*, v nadaljnjem besedilu: zakonik o MZP) je bil v uradnem listu objavljen 27. julija 2004 (<http://justice.belgium.be>). Na voljo je na tej spletni povezavi: „*législation consolidée*“

Ta informativni list temelji na zakoniku o MZP. Določbe navedenega zakonika, ki se nanašajo na mednarodno pristojnost ter učinke tujih sodnih odločb in javnih listin, se uporabljajo za tožbe, vložene po začetku veljavnosti zakona, ter za sodne odločbe in javne listine, izdane po njegovem začetku veljavnosti. Za primere, ki ne ustrezajo prehodnim določbam zakonika o MZP, se uporabljajo različni zakoni ter sodna praksa in doktrina. Glej zlasti:

– <https://www.law.kuleuven.be/ipr/en>

– <https://www.ipr.be/fr>

– <https://www.dipr.be/fr>

Poleg tega se lahko zakonik o MZP uporabi le, če ni mogoče uporabiti mednarodnih konvencij, prava Evropske unije ali določb posebnih zakonov.

2.1 Obveznost sodnika, da uporabi kolizijska pravila na lastno pobudo

Belgijski sodniki ne uporabljajo zgolj belgijskega prava. Svoje sodbe morajo pogosto izreči na podlagi tujega prava.

Belgijsko mednarodno zasebno pravo določa, da se tuje pravo uporablja v skladu z njegovo razlago v tujini in da lahko sodišče, če ne more samo ugotoviti vsebine tujega prava, za njegovo dokazovanje zahteva sodelovanje strank. Če sodišče očitno ne more pravočasno ugotoviti vsebine tujega prava, se uporabi belgijsko pravo (glej člen 15 zakonika o MZP).

2.2 Zavračanje

Od sprejetja zakonika o mednarodnem zasebnem pravu zavračanje (*renvoie*) na splošno ni več mogoče (člen 16 zakonika o MZP). Vendar zakonik vključuje izjemo v zvezi s pravom, ki se uporablja za pravne osebe (člen 110 zakonika o MZP), ter določbo o mogočem zavračanju na belgijsko pravo glede pravne in poslovne sposobnosti fizičnih oseb (glej spodaj).

2.3 Sprememba navezne okoliščine

Navezna okoliščina se lahko spremeni s časom (na primer državljanstvo) ali v prostoru (na primer običajno prebivališče).

Zakonik o MZP si prizadeva podrobno določiti pravilo, ki se uporabi v najpogostejših primerih sprememb navezne okoliščine.

Kar zadeva na primer učinke zakonske zveze, je v zakoniku o mednarodnem zasebnem pravu kot prva navezna okoliščina določeno običajno prebivališče zakoncev v času sklicevanja na učinke (glej člen 48 zakonika o MZP).

V zvezi s starševstvom je v zakoniku določeno, da je pravo, ki se uporablja, pravo državljanstva osebe, katere starševstvo je sporno, ob rojstvu otroka (člen 62 zakonika o MZP).

Stvarne pravice na premoženju ureja pravo države, na ozemlju katere je to premoženje v času sklicevanja na te pravice. Vendar je v zakoniku določeno, da pridobitev in izguba teh pravic ureja pravo države, na ozemlju katere je premoženje ob nastanku aktov ali dejstev, s katerimi se utemeljuje pridobitev ali izguba teh pravic (člen 87 zakonika o MZP).

2.4 Izjeme od običajne uporabe kolizijskih pravil

Običajno uporabo kolizijskih pravil je mogoče zavrniti v nekaterih primerih, opredeljenih z zakonikom o mednarodnem zasebnem pravu.

1. Pravo, določeno z zakonikom, se izjemoma ne uporabi, kadar je očitno, da je zaradi vseh okoliščin primer le zelo šibko povezan z Belgijo, medtem ko je zelo tesno povezan z drugo državo. V takem primeru se uporabi pravo te druge države (člen 19 zakonika o MZP).

2. Ne glede na to, katero pravo je določeno s kolizijskimi pravili, se še naprej uporabljajo obvezna pravila ali pravila javnega reda belgijskega prava, s katerimi se ureja mednarodni položaj (člen 20 zakonika o MZP).

3. Izjema mednarodnega javnega reda omogoča, da se ne uporabijo nekateri vidiki tuje zakonodaje, če bi to povzročilo nedopusten učinek za belgijski pravni red (glej člen 21 zakonika o MZP).

2.5 Dokazovanje tujega prava

Belgijsko sodišče lahko pozove stranke k dokazovanju vsebine in področja uporabe tujega prava. Uporabi lahko tudi Evropsko konvencijo o obvestilih o tujem pravu, sestavljeno 7. junija 1968 v Londonu. Kadar se zahteva verodostojen dokaz, je stranka pozvana k predložitvi listine o vsebini tujega prava, tj. dokumenta *certificat de coutume*, v katerem pristojni tuji organ zagotovi verodostojen dokaz o predpisih, ki se uporabljajo ali so se uporabljali v njegovi državi.

3 Kolizijska pravila

Če iz uporabe zgoraj navedenih besedil izhaja, da je pristojno belgijsko sodišče, mora to preučiti, katero pravo mora uporabiti za spor. V ta namen uporabi belgijsko mednarodno zasebno pravo. V tem okviru se uporabijo različne navezne okoliščine, ki se razlikujejo glede na predmet spora. Zakonik o MZP je strukturiran tematsko, tako da so upoštevne navezne okoliščine navedene po temah. Nekatere od teh tem so obravnavane v nadaljevanju tega informativnega lista.

3.1 Pogodbene obveznosti in pravni akti

To področje ureja Uredba (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja, imenovana „Rim I“. Z zakonikom o MZP je uporaba Rimske konvencije iz leta 1980 razširjena na pogodbene zadeve, ki so bile izključene z njenega področja uporabe. Zakonik bi moral biti kmalu prilagojen stanju, ki izhaja iz nadomestitve Rimske konvencije z uredbo Rim I.

Vendar so nekatere zadeve, ki so izključene s področja uporabe Uredbe, urejene s posebnimi pravili:

- bodisi na podlagi mednarodnih konvencij (zlasti Ženevske konvencije z dne 7. junija 1930, namenjene reševanju nekaterih kolizij zakonov v zvezi z menicami in zadolžnicami, in Ženevske konvencije z dne 19. marca 1931, namenjene reševanju nekaterih kolizij zakonov v zvezi s čeki);
- bodisi na podlagi posebnih določb zakonika (glej zlasti člen 124 o trustu in člen 111 o družbeni pogodbi).

Nazadnje, opozoriti je treba, da se v skladu s členom 25 Uredbe še naprej uporabljajo nekatere mednarodne konvencije, in sicer:

- Budimpeštanska konvencija z dne 21. junija 2001 o pogodbi glede prevoza blaga po celinskih plovnih poteh;
- Mednarodna konvencija o reševanju na morju, sestavljena 28. aprila 1989 v Londonu;
- mednarodni konvenciji o poenotenju nekaterih pravil v zvezi s trčenjem ladij ter v zvezi s pomočjo in reševanjem na morju, podpisani 23. septembra 1910 v Bruslju, ter Protokol o podpisu, priložen navedenima konvencijama.

3.2 Nepogodbene obveznosti

To področje ureja Uredba (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti, imenovana „Rim II“. Z zakonikom o MZP je njena uporaba razširjena na zadeve, ki so izključene z njenega področja uporabe.

Vendar so nekatere zadeve, ki niso zajete z Uredbo, urejene s posebnimi določbami. Obveznost, ki izhaja iz dejanja razžalitve ali posega v zasebno življenje ali osebnostne pravice, je tako urejena s pravom države, na ozemlju katere je bilo storjeno dejanje ali je nastala škoda oziroma grozi njen nastanek, in sicer po izbiri osebe, ki zahteva odškodnino, razen če odgovorna oseba ne dokaže, da ni mogla predvideti, da bo škoda nastala v tej državi (glej člen 99 zakonika o MZP).

Nazadnje, opozoriti je treba, da se v skladu s členom 28 Uredbe še naprej uporabljajo nekatere mednarodne konvencije, in sicer:

- Haaška konvencija z dne 4. maja 1971 o zakonu, ki velja za prometne nesreče;
- Mednarodna konvencija o poenotenju nekaterih pravil v zvezi s civilno pristojnostjo pri trčenju ladij, Mednarodna konvencija o poenotenju nekaterih pravil v zvezi s kazensko pristojnostjo pri trčenju ladij in drugih plovbnih dogodkih, Mednarodna konvencija o poenotenju nekaterih pravil v zvezi s začasnim zaustavljanjem morskih ladij, podpisane 10. maja 1952 v Bruslju;
- Mednarodna konvencija o reševanju na morju, sestavljena 28. maja 1989 v Londonu;
- Konvencija o podeljevanju evropskih patentov, sestavljena 5. oktobra 1973 v Münchnu;
- Mednarodna konvencija z dne 29. maja 1933 o poenotenju nekaterih pravil v zvezi s previdnostno zapolombo zrakoplovov;
- mednarodni konvenciji o poenotenju nekaterih pravil v zvezi s trčenjem ladij ter v zvezi s pomočjo in reševanjem na morju, podpisani 23. septembra 1910 v Bruslju, ter Protokol o podpisu, priložen navedenima konvencijama.

3.3 Osebn status, vidiki v zvezi s civilnim statusom (ime, sedež ali stalno prebivališče, sposobnost)

Razen če ni v zakoniku o MZP določeno drugače, je pravo, ki se uporablja v sporih v zvezi z osebnim statusom ter pravno in poslovno sposobnostjo, pravo države, katere državljanstvo ima oseba (nacionalno pravo). Isto pravilo ureja tudi spremembe v zvezi s spolom (člen 35ter zakonika o MZP).

Kar zadeva pravno in poslovno sposobnost fizičnih oseb, je v zakoniku o mednarodnem zasebnem pravu določeno pravilo o delnem zavračanju v tem smislu, da jo ureja belgijsko pravo, če tuje pravo napotuje na uporabo tega prava (glej člen 34 zakonika o MZP).

V skladu s splošnim načelom je pravo, ki se uporablja za določitev priimka in imen, pravo države, katere državljanstvo ima oseba (člen 37(1) zakonika o MZP), ali, če ima oseba več državljanstev, pravo ene od držav, katerih državljan je oseba (člen 37(2) zakonika o MZP).

3.4 Določitev razmerij med starši in otroki, vključno s posvojitvijo

3.4.1 Določitev razmerij med starši in otroki

Na podlagi splošnega pravila za določitev prava, ki se uporablja, je s prvim pododstavkom člena 62(1) zakonika o MZP določeno, da sta ugotovitev in izpodbijanje starševstva osebe urejena s pravom države, katere državljanstvo ima ta starš ob rojstvu otroka ali, če ta ugotovitev starševstva izhaja iz prostovoljnega dejanja, v času tega dejanja.

Kadar izbrano pravo za primere prostovoljnega ugotavljanja starševstva ne zahteva privolitve otroka, se zahteva in pogoji za tako privolitev ter načini za njeno izražanje določijo s pravom države, v kateri je otrok običajno prebival v času izraza privolitve (drugi pododstavek člena 62(1) zakonika).

3.4.2 Posvojitev

Pogoji posvojitve so urejeni z nacionalnim pravom posvojitelja ali s skupnim nacionalnim pravom posvojiteljev. Če posvojitelja nimata enakega državljanstva, so urejeni s pravom njunega običajnega prebivališča ali, če njuno običajno prebivališče ni v isti državi, z belgijskim pravom (člen 67 zakonika o MZP). Pravo, ki se uporablja za različne potrebne privolitve, je pravo države običajnega prebivališča posvojenca. Če pa to pravo ne zahteva obvezne privolitve posvojenca ali staršev ali pravnih zastopnikov ali ne pozna instituta posvojitve, so take privolitve urejene z belgijskim pravom (člena 67 in 68 zakonika o MZP).

3.5 Zakonska zveza, zunajzakonska skupnost, partnerstvo, razveza zakonske zveze, prenehanje življenjske skupnosti, preživninske obveznosti

3.5.1 Zakonska zveza

V zvezi s pravom, ki se uporablja v zvezi z zakonsko zvezo, zakonik razlikuje med:

1. zaroko: uporablja se pravo države običajnega prebivališča bodočih zakoncev ali, če njuno običajno prebivališče ni v isti državi, pravo države, katere državljanstvo imata oba bodoča zakonca, ali če tega ni, belgijsko pravo (člen 45 zakonika o MZP);
2. sklenitvijo zakonske zveze: uporablja se nacionalno pravo vsakega od zakoncev, razen morebiti pri zakonski zvezi med osebama istega spola, in sicer v tem smislu, da se določbe tujega prava, s katerimi je taka zakonska zveza prepovedana, ne upoštevajo, če ima kateri koli od zakoncev državljanstvo države ali običajno prebivališče na ozemlju države, katere pravo dovoljuje tako zakonsko zvezo (člen 46 zakonika);
3. formalnostmi: uporablja se pravo države, na ozemlju katere se zakonska zveza sklene (člen 47 zakonika);
4. učinki zakonske zveze: uporablja se pravo države običajnega prebivališča zakoncev ali, če njuno običajno prebivališče ni v isti državi, pravo države, katere državljanstvo imata oba zakonca, ali če tega ni, belgijsko pravo (člen 48 zakonika o MZP).

3.5.2 Zunajzakonska skupnost in partnerstvo

Kar zadeva partnerstva ali katero koli obliko zunajzakonske skupnosti, ki se registrira, belgijsko pravo razlikuje med „razmerjem skupnega življenja“, s katerim se med partnerjema ustvari vez, enakovredna zakonski zvezi, in „razmerjem skupnega življenja“, s katerim se med partnerjema ne ustvari vez, enakovredna zakonski zvezi.

Za prva razmerja se uporablja pravo, ki se uporablja za zakonsko zvezo (glej zgoraj). Nasprotno pa je pravo, ki se uporablja za razmerje skupnega življenja, s katerim se med partnerjema ne ustvari vez, enakovredna zakonski zvezi, pravo države, na ozemlju katere je bilo razmerje skupnega življenja prvič registrirano.

Neregistrirano razmerje skupnega življenja (zunajzakonska skupnost) ni posebej opredeljeno.

3.5.3 Razveza zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti

Za razvezo zakonske zveze ali prenehanje življenjske skupnosti se na splošno uporabljajo pravila Uredbe Sveta (EU) z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti, imenovane uredba „Rim III“. Morebitna izbira zakoncev glede prava, ki se uporablja, mora biti izražena najpozneje pred njunim prvim nastopom pred sodiščem, na katerem je bila vložena zahteva za razvezo zakonske zveze ali prenehanje življenjske skupnosti.

3.5.4 Preživninske obveznosti

Uredba Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah se v členu 15 sklicuje na Haaški protokol z dne 23. novembra 2007 o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti. Splošno pravilo določa pravo države običajnega prebivališča preživninskega upravičenca. Vendar pa obstajajo posebna pravila med otroki in starši, v zvezi z osebami, mlajšimi od 21 let, v njihovih razmerjih z osebami, ki niso njihovi starši, ter med zakonci in nekdanjimi zakonci in med osebami, katerih zakonska zveza je bila razveljavljena. S Protokolom je predvidena tudi možnost določitve prava.

Poleg tega se Haška konvencija z dne 24. oktobra 1956 o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti do otrok, uporablja v odnosih Belgije z državo, ki je pogodbenica Haške Konvencije iz leta 1956, ni pa še ratificirala zgoraj navedenega Haaškega protokola z dne 23. novembra 2007.

3.6 Premoženska razmerja med zakoncema

Partnerja lahko sama izbereta pravo, s katerim se bodo urejala njuna premoženjska razmerja. Taka izbira je omejena na pravo države prvega običajnega prebivališča partnerjev po sklenitvi zakonske zveze ali nacionalno pravo enega od zakoncev (člen 49 zakonika).

Če partnerja ne izbereta prava, ki se uporablja, njuna premoženjska razmerja ureja pravo države prvega običajnega prebivališča partnerjev po sklenitvi zakonske zveze. Če ti prebivališči nista v isti državi, se uporablja pravo države, katere državljan sta oba partnerja ob sklenitvi zakonske zveze. V vseh drugih primerih se uporablja pravo države, na ozemlju katere je bila zakonska zveza sklenjena (člen 51 zakonika).

3.7 Oporoke in dedovanje

Uporablja se Uredba (EU) št. 650/2012 z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju.

3.8 Stvarne pravice

Za določitev prava, ki se uporablja, se prav tako uporablja merilo kraja, kjer je premoženje (člen 87 zakonika).

3.9 Insolventnost

Na področju stečaja se uporablja Uredba (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti. V tej uredbi je izhodiščno načelo primarni univerzalni postopek v primeru insolventnosti, ki mu po potrebi sledijo sekundarni teritorialni postopki.

Zadnja posodobitev: 17/12/2020

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvornika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.